

Наукові записки ВДПУ ім. М.М. Коцюбинського

.....
визначило нетривалість режиму Директорії та врешті-решт остаточне встановлення влади більшовиків.

В дослідженні показано настрої та очікування мешканців, громадське життя різних соціальних верств населення. Особливу увагу приділено розвитку національно-культурної та освітньої сфери Літинщини, участі у цих процесах кооперативних і земських організацій.

Таким чином, «Нариси життя Літинщини 1917–1921 рр.: революційні події та повсякденність» дають нам можливість не лише збагатитися знаннями про історію нашого минулого, а й, розглянувши «під мікроскопом» перипетії Визвольних змагань, проаналізувати причини їхньої поразки, щоб не повторити помилки наших пращурів сьогодні й у майбутньому.

Видання є значним внеском у поповнення джерельної бази подільського краєзнавства періоду Української революції. Воно стане гарною нагодою для науковців, краєзнавців, викладачів, студентів та всіх хто цікавиться історією України, Поділля, Вінниччини і Літинщини.

Иван Романюк

Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского
доктор исторических наук, профессор (Украина)

Тимофей Герасимов

Винницкий национальный технический университет
кандидат исторических наук (Украина)

Реент А. П., Рекрут В. П. Очерки жизни Литинщины 1917–1921 гг.: революционные события и повседневность / науч. ред. акад. В. А. Смолий. – Киев: Институт истории Украины НАН Украины, 2017. – 298 с.

Аннотация. В статье прорецензирована научная работа, посвященная анализу хода революционных событий и их воздействию на повседневность Литинщины в 1917-1921 гг.

Ключевые слова: Литин, Литинский уезд, повседневность, Украинская Центральная Рада, Гетманат, Директория УНР.

Ivan Romanyuk

Vinnitsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynsky,
Dr (History), Professor (Ukraine)

Tymofii Gerasymov

Vinnitsia National Technical University
PhD (History) (Ukraine)

Yu., Reent O. P., Rekrut V. P. Essays of the life in Litynshchyna in 1917–1920: revolutionary events and daily life / ed. by acad. Smolii V. A. – Kyiv: Instytut istorii Ukrainy NAN Ukrainy, 2017. – 298 p.

The scientific work devoted to the analysis of revolutionary events and their influence on the daily life of Litynshchyna in 1917–1921 is reviewed in the article.

Key words: Lityn, the district of Lityn, daily life, Ukrainian Central Rada, Hetmanate, the Directory of Ukrainian People`s Republic.

Статтю подано до редколегії 15.02.2018 р.

УДК 94 (477): 355.425.4: 025.171

Ігор Мазило

Вінницький національний аграрний університет
кандидат історичних наук, доцент (Україна)

Сувора правда про 14-й партизанський. Документи радянських і трофейних архівів, факти, публікації ,свідчення учасників Немирівського партизанського підпілля та очевидців подій. Історико-публіцистичне видання. / Автор – упорядник І. Назаренко . – Вінниця, 2016. – 344 С.

Анотация. У статті прорецензовано історико-публіцистичне видання «Сувора правда про 14-й партизанський. Документи радянських і трофейних архівів, публікації, свідчення учасників Немирівського партизанського підпілля та очевидців подій» краєзнавця Івана Назаренка. Автор з посиланнями на опубліковані й досі не відомі досліднику документи, виклав

.....
власний погляд на історію створення і діяльність Немирівського підпілля в найтрагічніший період військового зіткнення нацистської Німеччини та СРСР 1941-1945рр. Це видання вийшло з друку в час, коли в Україні є підвищений інтерес до воєнної історії і осмислення подій воєнної доби з позицій сучасного мислення.

Ключові слова: Україна, війна, нацистські окупанти, Немирівське підпілля.

Друга світова війна назавжди закарбувалася в пам'яті українського народу як трагічна і одночасно героїчна сторінка історії. Громадяни УСРР на жертвний вівтар. Перемоги покладали 8 млн. життів, яка була здобута боротьбою воїнів Радянської армії на фронтах й спротивом патріотів у ворожому тилу. Партизанська боротьба на окупованій ворогом території України спиралася не лише на патріотичні почуття її громадян, частково на православний світогляд, адже за біблійним твердженням Юда Маковей використовував таку форму боротьби з поневолювачами. У роки нацистської окупації носіями християнського світогляду були члени релігійних громад, які відродилися і на території Немирівщини.

Рух опору на окупованій ворогом території України пройшов складний шлях становлення. У його радянському спрямуванні ядром підпільних організацій були члени партії, подекуди червоноармійці, які потрапили в полон і зуміли втекти з таборів. Іван Назаренко, автор вищезгаданого видання, описав подібну історію крізь призму опублікованих документів, спогадів про організацію і діяльність членів Немирівської підпільної організації й свого батька – Анатолія Буко.

У наведених в книзі спогадах очевидців тих трагічних подій на українській ділянці німецько-радянського фронту 1941 р. є твердження, що частини Червоної армії відступали від нового західного державного кордону УСРР з неперервними боями і без паніки. «Ситуація склалася на фронті критична, становище гнітюче і було важко. Багато бійців і командирів потрапили в полон, - це засвідчує один з очевидців тих подій. Йде дорогою колона, розтягнута на кілометр – півтора. Попереду – полковник із трьома шпалами на петлицях, на грудях – три ордени. А попереду 5-6 автоматників на велосипедах... Адже тільки вчора чи позавчора на всіх перехрестях рідну армію славили як непереможну, легендарну, найсильнішу в світі і ось тобі на – через півтора місяці після початку війни п'ять німців на велосипедах жинуть куди їм треба, непереможних і найсильніших, а ті отарами йдуть і йдуть».

Л. Ведибіда, військовослужбовець і немирівчанин, у непритомному стані потрапив до концтабору «Уманська яма», який окупанти нашвидкуруч спорудили на території ферми для індіків у глиняному кар'єрі. Полонених утримували під відкритим небом і на голій землі. Ні кухні, ні вбиральні не передбачили. Було їх близько 70 тисяч осіб. Не усі підкорилися долі такі, як Л. Ведибіда, А. Буко, Василь Шахов, Михайло Улановський, інші втекли з полону і зуміли організувати Немирівське підпілля вже у серпні-вересні 1941 р. У післявоєнні роки під диктовку місцевого партійного керівництва, ініціативу створення місцевого підпілля віддали члену партії, викладачеві історії і директору школи – Олександрові Євдокименку.

З тексту книги дізнаємося якими способами члени місцевого підпілля боролися з окупантами. З ризиком для життям спасали молодь від вивезення на роботу до Німеччини; псували обладнання на працюючих підприємствах; попереджали місцевих євреїв про наміри окупаційної адміністрації вчинити масові облави, що дозволило останнім рятуватися втечею до румунської зони окупації.

Як море моделюється в краплі води, так і доля жінки-підпільниці проілюстрована на прикладі життя і діяльності немирівчанок – А. О. Брилін, А. С. Целіш.

Тогочасна дійсність була такою, що Немирівське підпілля не залишилося поза увагою місцевих каральних органів влітку-восени 1942 р. Знайшлися запродавці з місцевих, які зрадили патріотів. Це спричинило арешти серед членів підпілля восени 1942 р. Їх піддали тортурам у в'язниці, а 11 січня 1943 р. повісили 4-х, 13-го січня розстріляли 12 немирівських і 14 ситковецьких підпільників. А Буко німці вивезли до Вінниці, але серед розстріляних у місті, ні у Немирові його не було виявлено. Вже по завершенню війни цей факт спонукав представників місцевої влади інтерпретувати історію Немирівського підпілля, яка б відповідала ідеологічній концепції історії війни. Альтернативний погляд на організацію і діяльність місцевого підпілля став можливим з часом. Відтак, автор – упорядник книги керувався баченням... все назвати своїми іменами: подвиг – подвигом, зраду – зрадою, брехню – брехнею. Цьому підтвердженням є документи, свідчення, які ламають стереотипне уявлення про повсякденне життя в роки окупації і боротьба місцевого підпілля. Зокрема, він наводить факт, що за створення незалежної України у той час на території області боролися місцеві групи ОУН та їхні симпатички. Німці стали тимчасово підтримувати українських націоналістів у боротьбі з радянською владою, а при захопленні районів Вінницької області представників від українців призначали на адміністративні посади – поліцейськими, перекладачами, інше. Та коли їм відмовили у

Наукові записки ВДПУ ім. М.М. Коцюбинського

незалежній державі і власних збройних силах, вони, одягнуті і озброєні зі складів вермахту, також пішли у підпілля і розпочали проти окупантів партизанську боротьбу.

Таким чином це історично-публіцистичне видання поповнить скарбничку розвідок з історії руху Опору нацистським окупантам на Вінниччині й допоможе відновити справедливість.

Игорь Мазыло

Винницкий национальный аграрный университет,
кандидат исторических наук, доцент (Украина)

Суровая правда о 14 –м партизанском. Документы советских и трофейных архивов, факты, публикации, свидетельства участников Немировского партизанского подполья и участников событий. Историко-публицистическое издание. / Автор – составитель И. Назаренко. – Винница, 2016 . 344 С.

Аннотация. В статье прорецензировано историко-публицистическое издание «Суровая правда о 14–м партизанском. Документы советских и трофейных архивов, факты, публикации, свидетельства участников Немировского партизанского подполья и участников событий. Историко-публицистическое издание» краеведа Ивана Назаренка. Автор, ссылаясь на опубликованные и до сих пор малоизвестные исследователю документы, изложил собственный взгляд на историю создания и деятельность немировского подполья в трагический период военного столкновения нацистской Германии и СССР 1941-1945 гг. Данное издание напечатано во время, когда в Украине просматривается повышенный интерес к военной истории и необходимость осмыслить события военного времени с позиций современного мышления.

Ключевые слова: Украина, война, нацистские оккупанты, немировское подполье.

Ihor Mazylo

Vinnytsia National Agrarian University
PhD (History), Associate Professor (Ukraine)

The bitter truth about the 14th partisan unit. The documents of the Soviet and captured archives, facts, publications, reminiscences of the members of the Nemyriv partisan underground and eyewitnesses. Historical and publicist edition. / Authored and compiled by I. Nazarenko .- Vinnytsia, 2016. 344p.

The article contains a review of the historical and publicist edition under the title «The bitter truth about the 14th partisan unit. The documents of the Soviet and captured archives, publications, reminiscences of the members of the Nemyriv partisan underground and eyewitnesses», historical and publicist edition by the researcher Ivan Nazarenko. The author presented his own views on the history of the creation and the activity of Nemyriv the underground in the most tragic period of the military standoff between Nazi Germany and the USSR from 1941 to 1945, referring to the documents that have already been published and the documents that are still unknown to the research community. This edition has come out at the time of a heightened interest to military history and contemporary rethinking of the wartime events in Ukraine.

Key words: Ukraine, the war, Nazi invaders, the Nemyriv underground

Статтю подано до редколегії 15.02.2018 р.

УДК 94(477.43/.44) «1939-1945»

Юрій Зінько

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
кандидат історичних наук, професор (Україна)

Сергій Гальчак. Поділля в роки Другої світової війни (1939 – 1945) : Монографія. – Вінниця : ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2018. – 656 с.

Анотація. У статті прорецензована монографія, в якій досліджуються події, що відбувалися на теренах Поділля в роки Другої світової війни, політика окупаційної влади й діяльність органів самоврядування щодо розв'язання нагальних життєвих проблем населення та участь мешканців краю у русі Опору.